

7 Analys

Förtäta med det som behövs

I Södra Guldheden finns det, som tidigare nämnts, till största delen mindre lägenheter där flertalet äldre personer eller andra småhushåll bor. För att åstadkomma en bättre demografisk integrering och förbättra chanserna för de boende att kunna bo kvar i området då de önskar bo större, behöver nyproduktionen inrikta sig på just större lägenheter. Flera fastighetsägare har sedan en tid tillbaka uppmärksammat behovet och vissa har därför så smått börjat slå ihop flera mindre lägenheter till större. Detta löser problemet med bristen på större lägenheter i området på kort sikt, men frågan är om det är en långsiktig lösning. Visserligen kommer befolkningens mängd inte att minska i antal trots en minskning av antalet lägenheter, eftersom det kommer att bo ungefär lika många personer i en stor lägenhet som det gör i flera små. Dock är boendekvaliteterna i 1940- och 50-tals lägenheterna uttalat höga och även sett ur ett kulturhistoriskt perspektiv är dessa hopslagningar inget långsiktigt och hållbart sätt att lösa problemet på, helst inte med tanke på att man samtidigt bygger nya små. Det finns också en stor risk att resultaten försvårar avläsningen av de kulturhistoriska spåren.

Dagens nyproduktion och de planer som pågår för Södra Guldheden, är dessvärre främst inriktade på mindre lägenheter, studentlägenheter, istället för att tillgodose områdets behov av större.

Att bygga studentlägenheter är gynnsamt i det avseendet att de består av mindre enheter och man får därför in fler antal på angiven markareal. Parkeringsnormen för studentlägenheter är också betydligt lägre än för vanliga. Genom att bygga och planera dessa små lägenheter i Södra Guldheden bortser dock beslutsfattarna från vad området som en fungerande helhet är i behov av. Det kan anses mycket orationellt att slå ihop mindre lägenheter, som redan har stora kvaliteter, samtidigt som man bygger nya små. Logiken är svår att se, men jag antar att det till viss del är en förvaltningsfråga.

Sett i ett vidare perspektiv kommer kanske enpersonshushållen fortsätta att öka i antal och studentlägenheterna blir i framtiden troligtvis "vanliga" lägenheter. Kommer dessa lägenheter då vara av intresse för denna typ av hushåll? Förmodligen inte. Enpersonshushållen kommer antagligen inte söka sig till en etta med kokvrå, våra utrymmeskrav har som bekant ökat. Flera av dem som bor ensamma idag är medelålders och har vanligtvis arbetat ett tag och är främst ute efter ett "normalstort" boende. Många som lever själva är också ett resultat av separerade familjer, vilka är i behov av ett större utrymme med tanke på barnen.

Stora delar av Södra Guldheden består av kuperad terräng, vilket direkt påverkar exploateringskostnaderna vid byggnation som blir högre än

normalt. Det kommer naturligtvis även i sin tur att påverka boendekostnaderna ännu mer än vad en nyproduktion redan gör, kostnader som normalt genomsnittsstudenten inte har råd med. Man bygger alltså enligt min mening lite för "galleriet". Detta trots att de dyra studentlägenheterna inte är svåra att bli få uthyrda, men vid en svår bostadssituation kan den bostadssökande inte vara kräsen. Med tanke på att 10 % av befolkningen i Södra Guldheden är över 80 år, kommer det tids nog att bli lägenheter lediga och det hade naturligtvis varit bättre för både studenterna och för området som helhet, om de istället hade kunnat bo där.

Förtätning bra för torget

Genom att förtäta Södra Guldheden förstärker man också Doktor Fries torgs förutsättningar till en fortsatt verksamhet i framtiden, genom ett ökat kundunderlag. Visserligen är torget inte hotat av nedläggning idag men i framtiden kommer underlaget eventuellt att bestå av en annan sammansättning än dagens. De som troligtvis är de mest frekventa kunderna på torget, är pensionärerna och så kommer det sannolikt även att fortsätta vara. Naturligtvis kommer det alltid att finnas pensionärer i området men jag tror inte att "morgondagens" pensionärer kommer vara av lika stort behov av torget som dagens pensionärer är. Bland de äldre som bor i området idag är övervägande kvinnor och man kan anta att få av dessa har körkort. De har därmed en minskad valmöjlighet över var de kan göra sina inköp, även om torget betyder

mycket mer än så. Dagens pensionärer är också vana vid att göra sina dagliga inköp vid denna typ av torg. När torgen, som Doktor Fries torg, kom till så var dessa pensionärer unga kvinnor och män, och till stor del var det för dem grannskapen och torgen planerades. Däremot är det kanske inte lika naturligt för morgondagens pensionärer att gå ner till torget och handla. De flesta av dem, både kvinnorna och männen, har också körkort vilket troligtvis kommer att betyda att de inte i första hand går till torget och handlar.

Med tanke på ovanstående resonemang så tror jag att ett torg som Doktor Fries torg, hur trevligt det än är, alltid behöver ett större kundunderlag än vad det redan har för att trygga dess framtid. Det är enormt viktigt att torget får finnas kvar såväl för dem som inte har tillgång till bil, för den sociala gemenskapen som frodas där, och för områdets kulturhistoriska budskap och därmed dess identitet.

Vi behöver det gröna

Som tidigare nämnts, är det ofta våra gröna arealer som får ge vika när vi förtätar våra städer, vilket ibland kan tänkas vara motiverat men långt ifrån alltid. Södra Guldheden har ett större sammanhängande grönområde, som idag kanske inte används så mycket som det en gång i tiden har gjorts, men trots detta är det ändå en viktig del av området. Att kunna röra sig genom grönska har stora kvaliteter och flera av de boende använder sig av grönområdet för att ta sig till bland

annat Änggårdsbergen och Botaniska trädgården, som har större kvaliteter ur ren rekreationssynpunkt. För bland annat dessa, är det enormt viktigt att den gröna kontinuiteten finns. Även för växter och djur är de gröna korridorerna nödvändiga, om inte livsnödvändiga. Trots att en del av styrkan i Södra Guldhedens grönområde är dess storlek, kanske man kan motivera ett visst intrång med bebyggelse med tanke på Södra Guldhedens närhet till tidigare nämnda Änggårdsbergen, Botaniska trädgården men även till Slottsskogen. Jag kan anse att det är motiverat så länge man kan skydda den gröna kontinuiteten och att bebyggelsen inte kommer alltför nära stråken som går genom grönområdet. Att de gröna spridningskorridorerna finns kvar för växter och djur är naturligtvis också nödvändigt för att motiven av att bebygga i området, ska ha någon grund.

Att bibehålla grönområdet i Södra Guldheden är också viktigt för den kulturhistoriska förståelsen. De övriga delarna i Södra Guldheden är relativt högt exploaterade just för att grönområdet finns tillgängligt. Hade man vid områdets tillkomst kunnat bebygga detta grönområde hade man kanske gjort det, men då skulle också hela Södra Guldheden ha haft en mycket lägre bebyggelse, vilken troligtvis också skulle ha varit mer utspridd än vad den är idag.

Vissa resonerar som så, att eftersom vi bor i en stad kanske vi också får räkna med att inte ha en så nära tillgång till grönska av det vilda slag som vi kan finna i Södra Guldheden. Men jag anser att det är just därför vi behöver natur. Det är viktigt att det finns något annat än endast den

välklippta gräsmattan i parken som ligger mitt i stan, där man får försöka överrösta alla bilar som åker förbi. Bor man i en stad utsätts man också dagligen för många fler störningar av olika slag, än vad de som bor i stadens periferi utsätts för. Därför behöver vi, om inte mer som stadsbor, en närhet till det som kan ge oss ro. Genom forskning vet vi dessutom att även om man inte fysiskt använder naturen räcker det med den visuella kontakten för att vi människor ska må bättre. Våra mänskliga behov kvarstår – även om vi bor mitt i stan.

Kulturmiljön

Det är ingen som gynnas av att skydda ett område så hårt att det inte kan anpassas till den naturliga utvecklingen. Jag kan därför anse att Södra Guldhedens färdigplanerade karaktär är en brist och inte en tillgång. Det är viktigt att ett område kan följa samhällets behov som förändras med tidens gång. Det är ingen som gynnas av att frysa utvecklingen, men däremot är det viktigt att man anpassar våra nya miljöer med respekt för det redan byggda. Eftersom dagens förutsättningar har förändrats påtagligt sedan Södra Guldheden byggdes, kan man säga att vi på något sätt växt ur kostymen. Eller kanske är det så att kostymen blivit för stor för oss, det beror på hur man ser det. Området byggdes för en högre befolkningstäthet än vad det finns idag. Trots detta verkar den ändå passa på något sätt, eftersom de boende likväl verkar trivas bra. Det kanske inte gör så mycket om kostymen inte sitter skraddarsytt.

Att bevara värdefulla kulturmiljöer är ett ansvar vi har mot efterkommande generationer. Vi måste därför förvalta det kulturarv vi fått, för att sedan kunna efterlämna den på ett rättvisande sätt. Dessutom har vi också ett ansvar att ge vårt bidrag till den kommande kulturmiljön i framtiden. Vi kan idag få en förståelse genom välbevarade kulturarv, hur man levde förr och vilka problem man hade att lösa. Likaväl har vi en uppgift att visa vilka problem vi har idag och hur vi bygger våra städer för att lösa dessa.

Vår miljö klarar inte längre av vår bekväma livsstil, därför måste vi genom förtätning försöka minska våra avstånd och därmed även bilanvändandet. Vi vill också genom förtätning lösa problem som ensamhet genom att öka boendetätheten inom områden som planerats för ett högre antal och därmed öka sannolikheten för spontana möten. Genom att förtäta med varsamhet visar vi förhoppningsvis framtiden att dagens planerare dessutom har lärt sig av de misstag som gjordes under saneringstiden på 1960- och 70-talen.

Trygghet och tillgänglighet

Behöver alla platser vara trygga? Kanske inte, men då får man också räkna med att dessa platser ska ha en annan uppgift än att vara till för att människor ska vistas där. Får man acceptans från de boende, kan man kanske acceptera otryggheten men man får då också vara medveten om att det leder till en minskad tillgänglighet. Att se en lösning genom att bygga bort problemen som den enda, tror jag dock är farligt. Dessutom antar jag att det stundtals är en ekonomisk fråga i hur lösningen ser ut. Försöker man bygga bort problemen flyttar kommunen över den kostnaden på exploatören, men om man försöker få till stånd en annan lösning ligger den kostnaden oftast hos kommunen själv.

Detta är naturligtvis inget bra stadsbyggande och jag anser att man i första hand ska försöka lösa trygghetsproblemet genom andra lösningar. Dessa kan bestå av till exempel bättre belysning och observera då att jag inte menar starkare. Ofta är det bara gångvägen som är belyst medan miljön runtom ligger som en svart mur. Alltför tät och snårig grönska kan också göra att man är rädd för vad som kan dölja sig därbakom.

Om det endast är en ökad rörlighet med människor som kan lösa problemet, anser jag att man ska se över möjligheterna att bebygga platsen och försöka göra detta på ett varsamt sätt mot kulturmiljön. Skulle detta gälla vid Södra Guldhedens många separerade gång- och

cykelvägar, skulle det inte vara en enkel uppgift eftersom man då skulle gå ifrån intentionerna om separerade gångstråk genom grönska. Men jag anser ändå att vi inte kan gå hur långt som helst med "bevarandetänket". Det viktigaste i slutändan är ändå att få en levande stadsdel där människor trivs och känner sig trygga. Otrygga delar gör platserna otillgängliga eftersom man upplever att man inte kan vistas där på grund av rädsla. Då kan dessa miljöer vara hur vackra som helst, de kan vittna om hur man levde för femtio år sedan, eller vad anledningen nu är för att man inte vill bygga där. Alla goda argument i världen spelar kanske inte så stor roll om ingen vill vistas där. I Södra Guldheden skulle detta å andra sidan gå rakt emot stadsplanens intentioner, eftersom många av de separerade gångstråken går genom grönska just för att undvika konflikter. Utgör då dessa stråk konflikter idag, är lösningar som på något sätt kan göra något åt det det enda rätta, eftersom man under denna tid planerade för att minimera konfliktsituationer av olika slag. Det finns en risk att man i själva verket går ifrån dessa intentioner, när man tror att man följer dem genom att bevara alla obebyggda platser så som de är. Det är viktigt att göra en medveten avvägning och det kan man bara göra genom att lära känna området väl och ha en tät kontakt med de boende.